

SLOVAKIAN ABSTRACTS SLOWAKISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ABSTRAKTY

HESSEL J. ZONDAG & MARINUS H.F. VAN UDEN (str. 3)

„Moja zvláštna modlitba“: Self, Boh a modlitba: V príspevku popisujeme vplyv narcizmu na náboženské správanie v individualistických spoločnostiach. Narcizmus je významná osobnostná charakteristika. Súčasná západná kultúra je vo všeobecnosti expresívne individualistická. Pre túto vzorku je typické, že ľudia majú sklon si udeľovať božské vlastnosti. V psychológii sa tomu hovorí narcizmus. Rôznorodé prejavy spektra narcizmu ukazujú, že tieto pokusy o udeľovanie si božských vlastností neskončia vždy úspechom. Narcistické osoby snívajú o tom, že sa dostanú na úroveň bohov, ich vlastný sebaobraz je však príliš krehký na to, aby mohli byť tieto pokusy úspešné. Úspech tohto narcistického úsilia ovplyvňuje aj náboženskú aktivitu, napríklad aj modlitbu. Opierajúc sa o predchádzajúce empirické výskumy a jednu prípadovú štúdiu predstavíme súvislosti zbožšťovania seba samého, narcizmu a modlitby. Tí, ktorí sú úspešní pri zbožšťovaní seba samého, sa modlia inak, ako tí, ktorým sa to nepodarí. Modlitby prvej skupiny sú adresované samy sebe či nemenovanej vyššej moci, modlitby druhej skupiny zase k osobitému Bohu.

Kľúčové pojmy: individualizmus, self, zjavný alebo skrytý narcizmus, modlitba, narcizmus

FERENC KÖTELES & PÉTER SIMOR (str. 20)

Strach o zdravie v modernej dobe: Somatosenzorická amplifikácia, úzkosť o zdravie a pohoda: Prierezová štúdia: Cieľom prieskumu bola analýza spojitosti strachu o zdravie v modernej dobe, somatosenzorickej amplifikácie, úzkosti o zdravie a psychologickéj pohody. Dotazníky (Škálu strachu o zdravie v modernej dobe, Somatosenzorickú amplifikačnú škálu, skrátenú verziu dotazníka Úzkosti o zdravie, Dotazník o pozitívnej a negatívnej afektívite a Dotazník WHO) vyplnili 5 180 pacientov u praktického lekára (priemerný vek = 48.2 ± 15.76 rokov) a 344 vysokoškolských (priemerný vek = 21.5 ± 2.09 rokov). Výsledky ukazujú, že somatosenzorická amplifikácia a úzkosť o zdravie sú nezávisle od seba spojené so strachom o zdravie v modernej dobe. Medzi úzkosťou o zdravie a pohodou sa preukázal inverzný vzťah. Výsledky korelačnej analýzy ukázali, že strach o zdravie v modernej dobe nekoreluje s pohodou a má slabý pozitívny vzťah k pozitívnej afektívite, v regresnom výskume však kladne nadväzoval na obe premenné po kontrole socioekonomických premenných, negatívnej afektívity a úzkosti o zdravie. Strach o zdravie v modernej dobe sa zvyčajne považuje za maladaptívnu kognitívnu štruktúru, ale na základe týchto výsledkov by sme mohli tento postoj zväziť.

Kľúčové pojmy: somatosenzorická amplifikácia, úzkosť o zdravie, pohoda, vnímaná kontrola

BENCE TAKÁCS & ZOLTÁN KMETTY (str. 34)

Šport ako „nástroj“ socializácie: Korelácia medzi športom a aktivitou v občianskych združeníach vo vekovej kategórii 15 až 18 ročných: Na pozitívny vplyv sociálneho kapitálu poukázalo v posledných 10–20 rokoch množstvo štúdií, na vývin sociálneho kapitálu bol ale kladený menší dôraz. Väčšina autorov za vznikom spoločenského kapitálu predpokladá implicitne socializačný vplyv. To potvrdzujú aj štúdie, ktoré využitím panelových výskumov poukázali na výrazné spojenosti medzi občianskou aktivitou mládeže a mladých dospelých a všeobecnou úrovňou ich dôvery. V našej štúdii skúmame, ako vplýva športová aktivita (15–18 ročných) mladých ľudí na jeden z najdôležitejších indikátorov sociálneho kapitálu – členstvo v občianskych združeníach. Podľa dvoch zberov údajov (*Iffúságkutatás 2000, 2008*) mladí športovci sa s väčšou pravdepodobnosťou podieľajú na práci občianskych združení. Dokonca v našich modeloch sa šport ukázal dôležitejšou premennou v pozadí, než prístup k ekonomickým alebo kultúrnym zdrojom. Hoci čiastočne to má aj štrukturálne príčiny, sme toho názoru, že z hľadiska sociálneho kapitálu dôležitým činiteľom je predovšetkým zapojenie sa v komunite, resp. v dôsledku toho sa formujúcej sieti vzťahov. Dobrým základom pre to môže byť športovanie v mladom veku.

Kľúčové pojmy: sociálny kapitál, voľný čas, veková skupina 15–18 rokov, športovanie, členstvo v občianskom združení

HELENE YBRANDT (str. 54)

Trendy rodinných a psychických problémov vnímané švédskymi adolescentmi v posledných desiatich rokoch: S cieľom odhaliť závažnosť problémov švédskych adolescentov boli zozbierané a vyhodnotené údaje z rokov 2000 a 2010 zahŕňajúce sebahodnotenie respondentov a Adolescent Drug Abuse Diagnosis Interview (ADAD, zamerané na diagnostiku užívania narkotík u dospievajúcich). Údaje o rodinných vzťahoch, psychickom stave a problémoch 15–17 ročných adolescentov boli zozbierané z dvoch náhodne vybraných vzoriek (121 osôb v roku 2000, 485 osôb v roku 2010). Výsledky prieskumov z rokov 2000 a 2010 sa v závažnosti problémov dospievajúcich nelíšili – nespozorovali sme nárast rozdielu medzi pohlaviami ani medzi skupinami s rozdielnym sociálnym a hospodárskym zázemím. Avšak dievčatá hodnotili vážnejšie svoje problémy v rodinných vzťahoch, ako chlapci. Adolescenti v roku 2010 popisovali menej psychických problémov (napr. ťažká úzkosť a napätie, problémy s porozumením, koncentráciou, pamäťou, problémy vo vzťahoch rodiny i mimo nej – napr. problémy súrodencov, nedôvera voči iným) v porovnaní s rokom 2000. Prioritou nasledujúcich desiatich rokov bude odhalenie problémov vo vzťahoch, napríklad otázok neistoty spojenej s osobami mimo rodiny – a to pre podporu duševného zdravia adolescentov.

Kľúčové pojmy: diagnóza užívania narkotík u adolescentov (ADAD), adolescencia, duševné zdravie, rodina, problémy vo vzťahoch

KHODARAHIMI SIAMAK, HAYDAR DEGHANI & MOHAMMADHADI NIKPOURIAN (str. 68)

Mentálna hygiena a mechanizmy zvládania obyvateľstva trpiaceho nedostatkom pitnej vody v pásme Fars: Ekopsychologický pohľad: Cieľom štúdie bolo preskúmať vplyv nedostatku pitnej vody na duševné zdravie a copingové stratégie u vidieckeho obyvateľstva v Iráne, a preskúmať vplyv pohlavia, bydliska, rodinného stavu, zamestnania, úrovne vzdelania a pod. Výskumu sa zúčastnilo 1198 vidieckych obyvateľov žijúcich v blízkosti iránskych miest Darab a Eghlid. V štúdiu boli využitú: demografický dotazník, Všeobecný zdravotný dotazník (General Health Questionnaire 28, GHQ-28) a škála vzťahujúca sa na spôsoby zvládania nedostatku pitnej vody (Coping Styles with Drinking Water Crisis, CSDWS). Multidimenzionálna škála CSDW sleduje štyri faktory: (1) metódy pre optimalizáciu spotreby vody, (2) bezvodé technológie a sociálne zmeny v živote, (3) využitie špičkovej technológie v úspore vody, a (4) vyhýbavé zvládanie zamerané na emócie. Tí vidiecki obyvatelia, ktorí netrpeli nedostatkom pitnej vody, využívali omnoho vyššiu úroveň racionálnych zvládacích mechanizmov, ich psychopatologické ukazovatele boli nižšie a boli menej náchylní na vyhýbavé zvládanie zamerané na emócie, než vidiecki obyvatelia trpiaci nedostatkom pitnej vody. Výskum potvrdil vplyv miesta bydliska, rodinného stavu, úrovne vzdelania a zamestnania na copingové stratégie a duševné zdravie.

Kľúčové pojmy: nedostatok pitnej vody, copingové stratégie, duševné zdravie, demografické údaje

ŽELJKO BURCAR (str. 87)

Rola riaditeľa školy v Chorvátsku: Manažér vzdelávania, líder alebo správca: Štúdia skúma tie otázky vzťahujúce sa na vedenie a manažment vzdelávania a školských inštitúcií v Chorvátsku, ktoré môžu slúžiť ako východisko ďalších výskumov a bádání. Štúdia analyzuje rolu riaditeľa školy v turbulentnom prostredí súčasného vzdelávania pri vzrastajúcej zodpovednosti a preplnenom pracovnom rozvrhu. Podľa získaných údajov sa riaditelia škôl v Chorvátsku musia osvedčovať v ôsmich rôznych roliach: a) zberateľ a sprostredkovateľ informácií, b) komunikátor, c) stratég a plánovač, d) vedúci, správca a plánovač organizácie, e) vedúci vzdelávania a vyučujúci, f) hodnotiaci, g) študent a h) spojka s kolektívom. Roly riaditeľa sú zamerané na: a) ľudí, b) úlohy/ciele, c) školu ako organizáciu d) procesy v rámci školy. Úlohy vyplývajúce z tohto zamerania sú súčasťou ideálneho administratívneho procesu: plánovanie, rozhodovanie, organizácia, koordinácia, komunikácia, ovplyvňovanie a hodnotenie na piatich úsekoch riadenia školy: študijný program, študenti, zamestnanci, vzťahy s komunitou, fyzické podmienky a vedenie.

Kľúčové pojmy: škola, manažment, vzdelávanie, vedenie, úlohy riaditeľa